

DERIVAREA NUMELOR FEMININE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Anca Bercaru

Derivarea cu sufixe este procedeul cel mai des întâlnit în formarea unor noi nume de persoană. În limba română, derivarea antroponimică, precum și cea a numelor comune este de două tipuri: *progresivă* (sufixul se atașează temei antroponimice masculine sau feminine fără desinență) și *regresivă* (are loc suprimarea mărcii de feminin *-a*, în cazul moțiunii numelor masculine de la feminine)¹. Sufixele antroponimice sunt de două feluri: *simple*, când nu pot fi analizate în unități mai mici, și *complexe*, când în structura lor se pot identifica unități mai mici, întregul complex funcționând ca element unic de derivare². Pentru sufixele complexe putem folosi și termenul de *compuse*. În continuare vom prezenta o serie de sufixe folosite la formarea numelor feminine. Sufixele sunt despărțite grafic de desinența de feminin. Derivatele sunt prezentate tipologic, în funcție de

¹ Laura Vasiliu, în *Enciclopedia limbii române*, Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, coordonator Marius Sala, București, Univers Enciclopedic, 2001, p. 170, 483. Aceeași terminologie este explicată și de Mioara Avram în prefața volumului *Formarea cuvintelor în limba română*, III, *Sufixele. 1. Derivarea verbală*, de Laura Vasiliu, Editura Academiei, 1989, p. 10-11.

² Mioara Avram distinge în cadrul sufixelor complexe de la numele comune două tipuri: sufixe *compuse* (rezultă din combinarea a două sufixe) și *dezvoltate* (rezultă din combinarea unui sufix simplu cu un element precedent nesufixal care poate fi desinență, articol sau un segment de temă lipsit de sens, în *Formarea...*, p. 8. Considerăm în lucrarea de față sufixele de feminin ce conțin desinența *-a* sufixe simple, mai ales că în anumite cazuri nu se poate determina cu strictețe dacă derivarea a avut loc de la nume masculine (*Stanca* < *Stan* - sufixul împreună cu desinența participă împreună la derivare și au rol lexical) sau de la nume feminine (*Stanca* < *Stana* - desinența se reportează la sfârșitul antroponimului și nu mai are rol de formare).

originea numelui de la care a avut loc derivarea. Corpusul antroponimic selectat pentru fiecare categorie este însoțit, în cazul numelor vechi extrase din documente, de atestările pe care le-am găsit în materialul cercetat, iar în cazul celor moderne, de alte surse. Atunci când frecvența izvoarelor este mare sunt citate cele mai vechi.

-a

Este cel mai productiv sufix moțional folosit la formarea numelor feminine de la masculine și corespunde sufixului moțional *-ă* de la numele comune. Datorită faptului că *-a* exprimă valoarea de feminin, noțiunea de sufix a fost adesea interpretată și ca *desinență* sau *indice formal de gen*¹. La numele întregi de tipul *Agata, Ana, Magdalena*, *-a* nu are rol formativ și singura valoare este aceea de indice sau marcă a genului feminin. În cazul numelor *Adama, Antimia, Eftimia*, unde utilizarea terminației *-a* duce la crearea de noi formații antroponimice, *-a* își păstrează funcția de însemn care arată opoziția de gen și obține în plus valoarea de sufix moțional datorită rolului formativ pe care îl are în cazul acestor nume.

Acest tip de moțiune caracterizează un model denominativ vechi al limbii române. Suffixul *-a* creează derivate de la:

a) nume masculine calendaristice: *Adriana* (Ionescu 13) < *Adrian*, *Alexandra* (DIR B III 272) < *Alexandru*, *Anastasia* (PMB 79, DRH A I 32) < *Anastasiu*, *Atanasia* (PMB 59) < *Atanasie*, *Chiriaca* (DIR A III 352) < *Chiriac*, *Daria* (DRH B XXII 290) < *Darie*, *Dionisia* (DIR A II 150) < *Dionisie*, *Dumitra* (PMB 61, Costăchescu II 234) < *Dumitru*, *Eftimia* (DIR A II 111) < *Eftimie*, *Evghenia* (PMB 59) < *Evghenie*, *Gabriela* (Pașca 239) < *Gabriel*, *Ioana* (DRH A III 44) < *Ion*, *Macaria* (PMB 59) < *Macarie*, *Manasia* (PMB 59) < *Manasie*, *Martina* (DIR A III 9) < *Martin*, *Petra* (PMB 79) < *Petru*, *Romana* (DOR 140) < *Roman*, *Serafima* (DOR 144) < *Serafim*, *Sofronia* (PMB 81, Costăchescu II 287) < *Sofronie*, *Ștefana* (DRH B XI 341) < *Ștefan*, *Teodora* (DRH B XI 345) < *Teodor*, *Todora* (PMB 79) < *Todor*, *Tudora* (PMB 59, DRH A III 173) < *Tudor*², *Teodosia* (DIR A IV 233) < *Teodosie*, *Teofana* (DIR A II 155) < *Teofan*, *Vasilia*

¹ Domnița Tomescu, *Gramatica numelor proprii*, București, Editura All, 1998, p. 44.

² Bineînțeles că numele de acest tip pot fi și simple variante ale numelui de bază *Teodora* și nu forme derivate.

(DOR 169) < *Vasilie*; de la forme hipocoristice simple și derivate ale numelor calendaristice: *Costina* (PMB 76, DIR A III 22) < *Costin, Mitrana* (DOR 43) < *Mitran, Mihula* (DOR 108) < *Mihul* (< *Mihail*), *Vascana* (DIR A I 386) < *Vasca*; de la derivatele numelor masculine calendaristice: *Dumitrana* (DRH B XXII 288) < *Dumitran, Ionica* (Ionescu 228) < *Ionică, Ionuța* (DOR 82) < *Ionuț, Pătrana* (DRH A III 329) < *Pătrân, Pătruța* (DOR 133) < *Pătruț, Petrina* (DOR 133) < *Petrin, Tomina* (Costăchescu II 428) < *Tomin*;

b) nume masculine bitematice de origine slavă laică: *Bogdana* (DRH B II 347) < *Bogdan, Dragomira* (DIR B IV 192) < *Dragomir, Dragosina* (DIR B III 195) < *Dragosin, Dragoslava* (PMB 72, DOR 265) < *Dragoslav, Neagoslava* (DRH A III 201) < *Neagoslav, Stănilava* (DIR B III 362) < *Stanislav, Voislava* (DRH A III 444) < *Voislav*;

c) hipocoristice de origine slavă laică: *Dobra* (PMB 66) < *Dobrul, Dobre*; *Grada* (DRH A II 140) < *Gradea*; *Mira* (DIR B IV 490) < *Mire, Mirea*; *Neaga* (Costăchescu I 45, PMB 61) < *Neag, Neagul*; *Pârva* (DIR B IV 60, DRH B XXI 379) < *Pârvul, Rada* (PMB 51) < *Rad, Radul*; *Slava* (DRH B III 330) < *Slav, Slavul*; *Stana* (PMB 69) < *Stan, Vișa* (PMB 72) < *Vișe, Vișea*; *Vlada* (DRH B II 7) < *Vlad, Vladu(l)*. Unele dintre aceste hipocoristice pot fi formate de la numele bitematice: *Draga* < *Dragomira, Dragoslava*; *Neaga* < *Neagoslava*; *Stana* < *Stănilava*, sau raportate direct la formele hipocoristice slave: bg. *Добра* (Ilcev 147), srb. *Dobra* (Grković RLIS 243); srb. *Grada* (Grković RLIS 238); bg. *Мира* (Ilcev 336), srb. *Mira* (Grković RLIS 281), bg. *Няга* (Ilcev 364), srb. *Nega* (Grković RLIS 285); bg. *Първа* (Ilcev 412), srb. *Prva* (Grković RLIS 294); bg. *Рада* (Ilcev 415), srb. *Rada* (Grković RLIS 296); bg. *Слава* (Ilcev 454), srb. *Slava* (Grković RLIS 305); bg. *Стана* (Ilcev 463), srb. *Stana* (Grković RLIS 309); bg. *Виша* (Ilcev 112), srb. *Viša* (Grković RLIS 232); bg. *Влада* (Ilcev 113), srb. *Vlada* (Grković RLIS 232);

d) nume masculine de origine slavă provenite din apelative: *Cerna* (PMB 70, DRH A II 140) < n.b. *Cerne*. Este alonim cu rom. *Negrita* și gr. *Mavra*, cf. bg. n.f. *Черна* < n.b. *Черньо* (și la Ilcev 540-541 apare semantic înrudit cu *Мавро, Негро, Капо*). În Grković RLIS 322 nu am găsit decât forma feminină *Čarna* cu sensul de *crna* „neagră”. Este raportat de Reguș,

A., Reguș, C. (p.137) la antroponimul masculin Ψ r[nĭislav] (DRH A I 184);

e) nume masculine românești tradiționale și de la derivatele acestora: *Alba* (PMB 68, Costăchescu II 323) < *Albul*, *Bucura* (Ionescu 78) < *Bucur*, *Crăciuna* (PMB 64, DRH B XXII 645) < *Crăciun*, *Creața* (DIR A III 326) < *Crețul*, *Lepădata* (DOR 309) < *Lepădat*, *Lupa* (DIR A II 224) < *Lupul*, *Păuna* (DIR B V 437) < *Păunul*; *Șarba* (DRH B XI 62) < *Șerb*; *Șarbana*¹ (DRH B V 311), *Șerbana* (Pașca 329) < *Șerban*, *Ursa* (DRH B II 273) < *Urs*, *Ursul*. Unele dintre aceste nume pot fi create direct prin conversiune de la cuvinte comune: *Alba* < *Albul*, sau prin conversiune de la adj. *albă*, *Creața* < *Crețul* sau de la adj. *creață* (DERS 57);

f) nume masculine moderne și forme occidentale: *Casiana* (DOR 28) < *Casian*, *Emiliana* (Ionescu 155) < *Emilian*, *Iustina* (Pașca 265) < *Iustin*, *Laurența* (Stan 4) < *Laurenț* (< *Laurențiu*), *Livia* (Pașca 270) < *Liviu*, *Marcela* (Ionescu 262) < *Marcel*, *Sebastiana* (DOR 145) < *Sebastian*, *Valentina* (Pașca 344) < *Valentin*, *Victoria* (DOR 171) < *Victor*.

Unele nume feminine care apar și în calendarele creștine pot fi preluate direct pe această cale sau create de la formele masculine calendaristice: *Atanasia* reproduce numele de sfântă *Atanasia* sau este creat în anumite situații de la n.b. *Atanasie*; *Anastasia*, creat de la numele sfintei *Anastasia* sau de la n.b. *Anastasie* ș.a. Aceeași situație o întâlnim și în cazul numelor moderne de tipul *Augustina*, care poate fi preluat direct din onomastica latină sau creat de la n.b. *Augustin*; *Aureliana*, ce reproduce direct forma latină *Aureliana* sau poate fi creat de la n.b. *Aurelian*; *Livia* creat de la n.b. *Liviu* sau de la numele de sfântă *Livia* etc.

Numele terminate în *-ia* au suferit influența celor calendaristice de tipul *Anastasia*, *Salomia* și au fost încadrate tot în categoria moțiunii cu *-a* (DOR LIV). Moțiunea cu *-a* se realizează atunci când numele masculine se termină în *-iu*, *-ie*² (Pașca 135): *Antimia* < *Antimie*, *Eftimia* < *Eftimie*, *Pompilia* < *Pompiliu*. Terminația *-ia* s-a detașat din nume ca *Anastasia*,

¹ Este posibil ca *Șarbana*, *Șerbana* să fie create cu suf. *-ana* de la n.b. *Șerb*.

² Terminația *-ia* este privită și de Domnița Tomescu ca o variantă a suf. *-a*, care se opune variantei de terminație *-ie* a prenumelor masculine, *Gramatica...*, p. 46.

Antonia, Eremia, a devenit sufix și a ajutat la formarea în românește a următoarelor derivate și hipocoristice derivate:

a) calendaristice: *Doria* (DOR 159) < *Dora* (< *Teodora*), *Gaftonia* (DOR 5) < *Gaftona* sau *Gafton*, *Petria* (DOR 133) < *Petru*, *Rahilia* (PB 420) < *Rahila*, *Saftia* (DOR 51) < *Safta* (< *Elisafta*), *Solomon* (PMB 71, PB 427) < *Solomon*, *Ștefania* (PB 423) < *Ștefan*, *Ștefana*;

b) de origine slavă laică: *Bobia* (DOR 205) < n.f. *Boba* sau n.b. *Bobe*.

Unele antroponime pot avea dublă interpretare: *Nela* (DOR 81) poate fi analizat din *Ionela* și este un hipocoristic simplu sau este o formă moțională de la n.b. *Nelu* (< *Ionel*).

Adjoncțiunea desinenței *-a* este uneori însoțită și de alternața fonetică *-o/-oa-* ca mijloc suplimentar de diferențiere formală a genului feminin de cel masculin: *Antoana* (DOR 14) < *Anton*, *Floara* (DOR 59) < *Flor*, *Simioana* (DOR 147) < *Simion*.

-ac-a¹

Singurul derivat pe care l-am găsit este *Nastaca* (DOR 10) < n.f. *Nasta*, *Nastea* (< *Anastasia*).

-ai-a (ai-e)

Sufix folosit în onomastica veche. Formează derivate de la:

a) hipocoristice de origine slavă: *Budaia* (DOR 219) < n.b. *Bude*, *Budea*²; *Burae* (DRH A III 285) < *Bura*; *Dobraia* (DRH B VII 168) < *Dobra*; *Dragae* (DRH B II 163), *Drăgae*, *Drăgaia* (DRH B II 353) < *Draga*; *Rădae* (DRH B V 60) < *Rada*; *Stanae* (DRH B II 135), *Stănae* (DRH B II 135, DRH B III 96) < *Stana*; *Vladae* (DRH B I 345, DRH B II 386), *Vlădae* (DIR B II 13, DRH B XI 539), *Vlădaia* (DIR B III 343) < *Vlada*;

¹ G. Pascu nu citează decât nume de animale create cu acest sufix (*Mândrac*, *Sâmbac*), *Sufixe românești*, București, 1916, p.192. Ștefan Pașca (p.136) menționează trei antroponime (*Buhac*, *Burac*, *Gramac*) cu suf. *-ac*, a cărui funcție este dificil de precizat în antroponimie.

² Așa cum a arătat I. Pătruț (*Onomastică*, p.99), numele provin din hip. slave: srb. *Buda*, *Bude* < *Budimir*, *Budislav* (Grković RLIS 47), bg. *Будо* < *Будин* < *Будимир* (Ilcev 91).

b) nume vechi românești: *Bunaia* (PMB 66) < *Buna*; *Crețae* (DIR A II 29) < *Creața*; *Mierăia* (DOR 321) < n.b. *Miera* (DOR 320), *Mieriul*, Ivan (DERS 142); *Sorae* (DIR A I 182, DIR A II 205) < *Sora*; *Șerbaia* (DIR B III 335) < *Șerba*.

Cu acest sufix se formează și n.f. *Vilae*¹ (DRH B IV 178, 294), *Vilaia* (DOR 170), create de la numele calendaristic *Vavila* (DOR 170).

Funcția sufixului este destul de greu de precizat. N.A. Constantinescu (DOR LV) îl consideră sufix pentru nume maritale². De notat este faptul că numele feminine formate cu acest sufix au în documente funcția de prenume, în timp ce numele maritale (andronimele) au funcția de supranume. Nu excludem posibilitatea ca în cazuri izolate numele create cu acest sufix să fie matronime sau supranume provenite de la nume feminine, mai ales atunci când ocupă poziția secundară în formula de denotație. Dăm exemplul lui *Iacob Cernaia* (DOR 235), care ar putea fi raportat și la n.f. *Cerna* și la n.b. *Cernea*. Sufixul mai apare ca element secundar la numele masculine *Stan Cocaia* (DOR 245), *Ursachi Golae* (DOR 285), *Vlad Țogae* (DOR 398), unde neatestarea unor forme feminine arată ca derivarea a avut loc de la masculinele *Coca*, *Golea*, *Țoga*³ și că nu este vorba de supranume maritale.

Puținele nume masculine în care sufixul are aceeași formă ca la feminine: *Banae* (DOR 190), *Brătae*⁴ (DOR 215), *Negrae* (DOR 334),

¹ Lingviștii Aspazia și Corneliu Reguș (Reguș, A., Reguș, C., p.199), pe lângă etimologia prezentată, iau în considerare și posibilitatea provenienței din bg. *Виля* < n.b. *Виле* (Ilcev 110). În sârbă, *Vila* este raportat la *Vilipa* (var. pentru *Filipa*) sau la numele unei zeițăi slave (Grković RLIS 231).

² I. Pătruț (*Nume*, p.95) consideră că numele feminine sunt maritale atunci când moțiunea are loc de la numele în *-ai*. Dintre numele găsite de noi numai *Burae*, *Drăgae*, *Drăgaia*, *Rădae* au corespondente masculine: *Burailu* (DOR 223), *Dragail* (DOR 264), *Rădae*, *Rădaia* (DOR 356). În afară de aceste nume pe care le putem interpreta și ca maritale, nu s-a creat un microsistem de nume feminine în *-aia* de la masculinele în *-ai*.

³ Vezi I. Pătruț (*Nume*, p.96), unde masculinele *Cernaia*, *Cocaia*, *Golae* și n. fam. *Țogae* sunt raportate la n.b. *Cernu(l)*, *Cerna*, n.fam. *Coc*, *Cocul*, n.b. *Golul*, *Golea*, n.b. **Țog(a)*, **Țogu*.

⁴ În analiza numelor, N. A. Constantinescu nu precizează genul, dar îl menționează ca nume marital în *Introducere* (DOR LV). Este interpretat ca nume masculin de Reguș A., C. (p.98).

Rădae (DOR 356) sunt de fapt create cu suf. *-ai*¹ de la masculinele *Ban*, *Banea*; *Brata*, *Bratu*; *Negru*, *Negrea*; *Radu*, *Rade*.

-al-a

Atestat doar la n.f. *Momala* (DIR A II 132) care este un derivat de la numele feminin de origine slavă laică *Moma*. Nu l-am găsit atestat în sârbă și bulgară în forma derivată *Momala*. Sufixul *-ala* este foarte rar și în limbile slave; în limba sârbă nu există decât un singur derivat format cu acest sufix: n.f. *Vukala* (Grković RLIS 234) < n.b. *Vukal* < n.b. *Vuka*.

-an-a

Funcția acestui sufix, destul de productiv, este greu de precizat. Ștefan Pașca îi acordă valoare augmentativă, probabil prin analogie cu numele comune (Pașca, 136). Chiar dacă la început a avut această funcție, cu timpul și-a pierdut-o, mai ales că astăzi majoritatea numelor ce au în componență acest sufix au devenit nume de familie. De multe ori este foarte dificil de stabilit numele de bază de la care s-a pornit derivarea: n.f. *Drăgana* poate fi format de la n.f. *Draga* cu suf. *an-a* sau prin moțiune de la n.b. *Drăgan(u)*. În analiza unui derivat avem obligația să căutăm cea mai apropiată formă de la care s-ar fi putut forma cu ușurință un nume nou. Astfel se formează lanțuri antroponimice de tipul: n.f. *Draga* > *Drăgușa* > *Drăgușca*, cu mențiunea exprimată mai sus privitoare la necesitatea atestării numelor masculine de la care s-au format de-a lungul timpului foarte multe nume feminine. Unele dintre numele care conțin suf. *-an-a* au fost deja menționate la categoria numelor moționale formate cu *-a*. Numele de acest tip beneficiază de mai multe variante de analiză: *Dumitrana* < *Dumitran* sau *Dumitru*, *Vascana* < n.b. *Vascan*, n.f. *Vasca* ș.a.

Formează derivate de la:

a) nume calendaristice, hipocoristice și derivate ale acestora: *Andreiana* (DIR B IV 274) < *Andrei*; *Dochiana* (DOR 53) < *Dochia*

¹ I. Pătruț (*Nume*, p.96-97). Numele masculine *Brătae*, *Negrae*, *Rădae* apar la Reguș, A., Reguș, C. (p.98) interpretate ca supranume sau nume de familie provenite de la nume feminine.

(< *Evdochia*); *Iliana*¹ < n.b. *Ilie*, n.f. *Iliia* (DOR 79); *Melentiana* (DOR 106) < n.b. *Melentie*; *Patrana* (DOR 133) < n.f. *Patra* (nu am găsit o formă masc. *Patran*); *Pietrana* (DOR 132) < n.f. *Pietra*; *Sofiana* (DIR A III 29) < *Sofia*; *Tomana* (DOR 163) < n.b. *Toma*; *Vâlsana* (DIR B V 162) < *Vâlsa* (= *Vlăsia*);

b) nume de origine slavă laică: *Dobrana* (DIR B III 281) < n.f. *Dobra* sau n.b. *Dobran*; *Drăgana* (Costăchescu II 234, DIR B III 363) < n.f. *Draga* sau n.b. *Drăgan*; *Mirana* (DIR B III 381) < n.f. *Mira*; *Mirceana* (DOR 323) < n.b. *Mircea*; *Pârvana* (DRH B I 374) < n.f. *Pârva*, n.b. *Pârvu* sau n.b. *Pârvan*; *Vișana* (DIR B IV 322) < n.f. *Vișa* sau n.b. *Vișan* (DRH B II 453);

c) nume laice românești: *Bucșana* (DOR 218) < n.b. *Bucșe* (DRH B I 345) sau *Bucșan* (DOR 218) create pe baza subst. *bucșă* (DLRV 80); *Oprana* (DOR 339), *Opreiana* (DIR B IV 285 - numită aici și *Oprea*), *Opriiana* (DRH B XI 483) < n.f. *Oprea*; *Sorana* (DOR 373) < n.f. *Sora*; *Șerbana* < *Șerba* sau n.b. *Șerban*;

d) nume moderne: *Aureliana* (Ionescu 55) < *Aurelia* sau *Aurelian*, *Valeriana* (Ionescu 383) < *Valeria* sau *Valerian*.

-așc-a

Apare în cadrul numelor *Melașca* (DIR A I 542), atestat în Moldova, identic cu forma ucraineană *Melauka* (Reguș, A., Reguș, C., p.100), și *Nănașca*, atestat în secolul al XVI-lea în Țara Românească (DOR 9). Este greu de determinat dacă în cazul numelui feminin *Melașca* este vorba de o formă împrumutată sau de o creație românească din tema *Mel* < *Melania* (asemenea formei *Melița* atestată de Pașca 178, pe care nu am găsit-o în sârbă și bulgară). Dacă totuși considerăm acest nume formație românească, atunci sufixul *-așca* trebuie privit ca un sufix simplu, și nu compus. În formarea numelor de persoană un sufix este compus atunci când unui nume deja derivat i se adaugă un alt sufix, astfel încât fiecare din sufixe participă la crearea unui nou nume de persoană. *Nănașca* poate fi derivat de la

¹ *Iliana* apare în DOR 78 și ca derivat de la n.b. *Ilian*, pe care N.A. Constantinescu îl explică prin latinescul *Aelianus* < *Aelius*. Derivatele celor două nume se pot confunda cu ușurință.

n.f. *Nana*, n.b. *Nan* sau este o formă moțională de la n.b. *Nanașcu* (atestat în DOR 9, dar fără precizarea perioadei sau a anului).

-at-a

Sufix foarte rar folosit la formarea numelor de persoană, astăzi ieșit din uz. Se întâlnește în componența următoarelor nume feminine: *Bunata* (DIR A II 187) < *Buna*, *Mușata* (DRH B I 5, Costăchescu I 14) < n.b. *Mușat*, *Sofiata* (DRH A III 170) < *Sofia*, *Surata* (DIR A I 541). În cazul numelor *Mușata* și *Surata* putem lua în considerare și posibilitatea formării prin conversiune de la adj. *mușată* și subst. *surată*. La numele comune *-at* are și valoare adjectivală¹ și credem că este posibil să fi avut loc o detașare a sufixului din numele *Mușat*, *Mușata* ce a servit mai departe la formarea numelor *Bunata* și *Sofiata*. În cazul numelui *Surata* nu excludem și posibilitatea derivării de la n.f. *Sora*.

-c-a / c-ă

În sistemul onomastic românesc mai vechi avea funcție diminutivală (Reguș, A., Reguș, C. 101). Astăzi majoritatea numelor care au în componență acest sufix nu mai sunt simțite ca diminutive și au căpătat funcție de nume independente.

Formează derivate de la:

a) nume calendaristice și hipocoristice ale acestora (în cazul hipocoristicelor derivate dăm în paranteze și numele de bază): *Anca* (PMB 60) < *Ana*; *Andreica* (DIR A I 63) < *Andrei*; *Antonca* (DOR 14) < n.f. *Antona*, n.b. *Anton*; *Anușca* (PMB 62, DRH A I 84) < *Anușca*; *Catinca* (Pașca 201) < *Catina* (< *Ecaterina*); *Elenca* (DOR 50) < *Elena*; *Ilca* (PMB 61, DRH A II 161) < n.b. *Ilea* (< *Ilie*), cf. și bg. *Илка* (Ilcev 221), srb. *Ilka* (Grković RLIS 256); *Irinca* (Pașca 262) < *Irina*; *Marinca* (PMB 72) < *Marina*; *Mincă* (DOR 110) < *Mina*, cf. srb. *Minka*², bg. *Минка* (Ilcev 336); *Nastasca* (Costăchescu II 153) < *Nastasia* (< *Anastasia*); *Petrinca*

¹ G. Pascu, *op. cit.*, p. 93-99.

² În sârbă *Minka* nu are origine calendaristică, ci este raportat la n.f. *Mina* < *Jasmina*, *Milena* (Grković RLIS 281). În unele cazuri *Mina* poate avea la origine și numele *Wilhelmina* (Pașca 281).

(PB 422) < *Petrina*; *Solominca*¹ < *Solomon* (nu am găsit o variantă *Solomina*); *Șolca* < *Șolea*, *Șole*² (DRH B I 263) (< *Șolomon*); *Ștefanca* (DOR 155) < *Ștefana*; *Teica* (DIR B III 366) < *Teia* (< *Filoteia*); *Tudorca* (DOR 159) < *Tudora*; *Tudosca* (Costăchescu II 434) < *Tudosia*; *Ulca* (DRH A III 50) < *Ulea* (< *Uliana*); *Ulianca* (DOR 90) < *Uliana*; *Vasca*³ < n.b. *Vasea* (DRH B I 81) (< *Vasile*); *Vasilca* (PMB 65, DRH A III 86) < n.b. *Vasile*; *Zoica* (Costăchescu I 505, II 262) < *Zoe*.

b) nume de origine slavă: *Bilca* (DRH A III 338) < n.f. *Bilea*, cf. și srb. *Bilka* (Grković RLIS 222), bg. *Билка* (Zaimov 27); *Budinca*⁴ (DOR 219) < n.b. *Budin*, cf. și bg. *Будинка* < n.b. *Будин* (Ilcev 91); *Buica* (DRH B V 204) < n.b. *Buia* (DRH B I 80, Pătruț, *Nume* 58) sau n.b. *Buica* (DOR 221), cf. bg. *Буйка* (Zaimov 54); *Drăgușca* (DOR 265) < *Drăgușa*; *Dumca*⁵ (DIR A I 511) < n.b. *Duma* (Costăchescu II 120); *Milca*⁶ (DRH A III 230) < n.b. *Milea* (DRH B I 360), cf. srb. *Milka*, bg. *Милка* (Ilcev 334); *Nedealca* (DRH B IV 259), *Nedelca* (DIR B IV 265) < n.f. *Nedelea*; *Staica* (DOR 374) < n.f. *Staia*, cf. srb. *Stajka* (Grković RLIS 309), bg. *Стайка* (Ilcev 462); *Stanca* (DRH A II 347, DRH B I 328) < *Stana*, cf. srb. *Stanka*, bg. *Станка* (Ilcev 463); *Stoica* (DIR A I 49, DRH B III 58) < n.b. *Stoia* (DRH B I 112), cf. srb. *Stojka*, bg. *Стойка* (Ilcev 466); *Voica* (DRH A II 345, DRH B I 479, DRH B XI 445) < n.b. *Voia* (DRH B XI 466), cf. srb. *Vojka*, bg. *Войка* (Ilcev 115); *Zlatca* (DIR A III 29) < n.f. *Zlata*, n.b. *Zlate*, cf. srb. *Zlatka* (Grković RLIS 255), bg. *Златка* (Ilcev 214);

¹ Nu am găsit o variantă *Solomina* și numele nu apare în această formă nici în sârbă și bulgară. Posibil ca această formă intermediară cerută de existența derivatului să se fi pierdut. Poate fi interpretat și ca derivat cu suf. *-inca* de la *Solom[on]*.

² În bulgară am găsit atestată și o formă feminină *Шола* < n.b. *Шоле* (Ilcev 558), care este de origine laică.

³ Poate fi și o formă hipocoristică simplă de la *Vasilca* sau o formă moțională de la n.b. *Vasco*.

⁴ În sârbă, *Budinka* este considerat de Milica Grković variantă a n.f. *Budimka* (RLIS 226). După părerea noastră, derivarea ar fi putut avea loc și de la n.f. *Budina* < *Buda* < *Budimira*.

⁵ Numele masculine *Duma*, *Dumșa* sunt prezente foarte devreme în documentele noastre și sunt raportate de I. Pătruț la formele bulgărești *Думи*, *Думо* (Ilcev 187), în *Studii de limbă română și slavistică*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1974, p. 188. În sârbă, formele masculine *Dumica*, *Dumče*, *Dumša*, sunt legate de o formă neatestată, *Dumo* (Grković RLIS 85).

⁶ Pe lângă această etimologie, lingviștii Aspazia și Corneliu Reguș menționează și posibilitatea formării de la tema *Mil-* din nume ca *Emilian*, *Milentie* cu suf. *-ca*.

c) nume și hipocoristice de origine laică românească: *Bunaica* (DRH B XI 409) < *Bunaia*, *Oprinca* (DOR 339) < *Oprina*, *Sorca* (DIR A I 236, DRH B IV 305) < n.f. *Sora*.

Numele feminine în *-c-a* pot fi și variante moționale de la masculinele terminate în *-c-o*, *-c-u* (Graur 62): *Milca* < *Milco* (DRH B I 226); *Minca* < *Mincu* (DOR 110); *Staica* < *Staico* (DRH B I 73); *Stanca* < *Stancu* (DRH B I 222), *Stanco* (DRH B V 147); *Stoica* < *Stoico* (DRH B I 79); *Vasca* < *Vasco* (Costăchescu II 378); *Voica* < *Voico* (DRH B I 26), *Voicu* (DRH B IV 303); *Zlatca* < *Zlatco* (DRH B I 314). Unele nume feminine sunt identice în vechile noastre acte cu formele masculine, distincția fiind posibilă doar datorită determinărilor suplimentare, cum este cazul lui *Stoica* care desemnează și purtători bărbați (DRH B I 483).

-ea

De regulă derivatele formate cu suf. *-ea* sunt nume masculine care au devenit astăzi nume de familie. Totuși actele noastre istorice înregistrează și câteva nume feminine ce au în componență acest sufix și care sunt în mare majoritate hipocoristice de la nume calendaristice: *Calea* (DRH B I 493) < *Calinichia*, *Catea* (DIR A II 209) < *Cata* (< *Ecaterina*), *Fedea* (DRH A III 433) < *Feda* (< *Fedora*), *Gaftea* (Pașca 158) < *Gafța* (< *Agata*), *Nastea* (PMB 64) < *Naste*, *Nasta* (< *Anastasia*), *Pălagea* (DOR 131) < *Pălaga* (< *Pelaghia*), *Ulea* (DIR A I 327) < *Uliana* (= *Iuliana*). Cu acest sufix s-au mai creat: derivatul calendaristic *Petrea* (DOR 133) < *Petra*, hipocoristicul derivat de origine slavă *Nedea* < *Neda* (ambele forme apar în același document, DIR B IV 265) < *Nedelea* și derivatele de origine slavă *Dobrea* (DIR A II 132, DRH B XI 49) < *Dobra*, *Malea* (Costăchescu I 52, DRH A II 129) < *Mala*. *Nedea* poate fi privit și ca o formă hipocoristică simplă din *Nedelea*. De la numele masculin de origine laică românească *Bade* creat prin conversiune din apelativul *bade* (DLRV 73) s-a format femininul *Badea* (DOR 186). În categoria hipocoristicelor formate de la nume laice românești intră și n.f. *Mușea* (DOR 329) < *Mușa* (DRH A II 172, DRH B II 135) < *Mușata* și *Oltea* (PMB 50, Costăchescu II 534) < *Olta*, creat de la numele topic *Olt* (Reguș, A., Reguș, C. 86).

Numele feminin *Meșea* (DIRA III 29), alături de n. fam. *Meșotă* și *Meșotești* (neam brașovean), este pus în legătură de N.A. Constantinescu

cu substantivele *meș* „încălțăminte”, *meșă* „șuviță de păr” (DOR 321), dar există și în antroponimia bulgară și trebuie mai curând raportat la formele *Meuo* n.b., *Meua* n.f. (Ilcev 331, 332)¹.

-eanc-a

Apare în cadrul următoarelor nume: *Badeanca* (DIR A I 106), *Bărlădeanca* (DIR A IV 37), *Jianca* (DOR 305) < n.b. *Jianul* (< hidronimul *Jiu*), *Munteanca* (DOR 329), *Podoleanca* (Costăchescu II 45, 548; DRH A III 280).

Datorită valorii toponimice a sufixului, antroponimele feminine ar putea fi interpretate ca „femeie din Bădeni”, „femeie din Bărlad”, „femeie din Podoleni” și atunci sufixul care a dus la formarea numelor este *-eanca*, dar ținând cont de evoluția sistemului de nume feminine care s-au format în primul rând de la cele masculine, credem că derivatele menționate sunt formații cu suf. *-ca* de la n.b. *Bădeanu*, n.b. *Bărlădeanu*, n.b. *Jianul* (< hidronimul *Jiu*), n.b. *Muntean* (DOR 329), n.b. *Podoleanul* (Costăchescu II 549).

Pentru numele feminin *Chireanca* (atestat la 1483, DOR 30) nu am găsit un corespondent masculin. Este posibil să fie format de la numele topic *Chirianca* (DOR 30) sau de la n.f. *Chira* cu suf. *-eanca*. Ipoteza emisă de autorul DOR ca numele să fie o contaminare între *Chira* și *Ianca* ni se pare puțin probabilă.

-eas-a / -eas-ă

Formează cu puține excepții supranume feminine de la nume feminine sau supranumele soțului. Creează derivate ce au la origine:

a) nume calendaristice: *Aneasa* (DOR 19) < n.f. *Ana*; *Costeasa* (DIR B IV 318) < n.b. *Costea*; *Dumitreasa* (DRH B II 169) < n.b. *Dumitru*; *Ioneasa* (DRH B XI 165, 404) < n.b. *Ion*; *Ivuleasa* (DRH B XI 271) < n.b. *Ivul* (DRH B II 325) < *Ivan* (nu l-am găsit în sârbă și bulgară, cf. însă n.fam. *Ivulić* atestat de RJA IV 106, ceea ce presupune existența unui n.b. *Ivul*); *Măneasa* (DRH B XI 59) < n.b. *Manea* (< *Emanuel*); *Mărineasă* (Pașca 277) < n.b. *Marin*; *Mihăileasă* (DIR B V 105) < n.b. *Mihail*; *Năneasa* (DIR B V 107) < n.b. *Nan* (< *Ananie*); *Nănuleasa* (DIR B V 117) < n.b. *Nanul*;

¹ I Pătruț, *Studii...*, p. 200.

Oneasa (DRH B III 81) < n.b. *One* (DRH B I 232); *Pătreasa* (DIR B III 235) < n.b. *Pătru*; *Româneasa* (DRH B III 321) < n.b. *Roman* (DRH B I 28); *Samoileasă*, Crâstina (Costăchescu I 346), *Samoileasa*, Todosiica (DIR A II 153) < n.b. *Samoil*; *Solomoneasa* (DIR A III 281) < n.b. *Solomon* (Costăchescu II 400); *Ștefăneasă* (Pașca 330) < n.b. *Ștefan*;

b) hipocoristice și derivate de origine slavă laică: *Banciuleasa* (DRH B III 104) < n.b. *Banciul* < *Bancea*¹ DRH B I 274), cf. srb. *Banče*, bg. *Банче* (Grković RLIS 33), *Банчо* (Zaimov 18); *Băiasa* (DOR 187) < n.b. *Baia* (DRH B III 353), cf. srb. *Baja*, *Bajo* (Grković RLIS 32), bg. *Бајо*, *Баю* (Zaimov 15); *Dănciuleasa* (DRH B II 254) < n.b. *Danciul*²; *Dobrineasa* (DRH B IV 310) < n.b. *Dobrin*; *Dobroteasa* (DIR B III 221) < n.b. *Dobrota* (DRH B I 103); *Drăgăneasa* (DRH B IV 59) < n.b. *Drăgan*; *Negoiasa* (DIR B IV 403) < n.b. *Neagoe* (DRH B I 165); *Răduleasa* (DRH B XI 258) < n.b. *Radul*; *Slăvuleasa* (DRH B IV 28) < n.b. *Slavul* (DRH B I 173); *Stăneasa* (DRH B I 274) < n.b. *Stan*; *Stănilieasa* (DIR A III 113) < n.b. *Stănilă* (DRH A III 211); *Stoeneasa* (DRH B XI 404) < n.b. *Stoian*; *Stoiasă*, soția lui *Stoe* (DRH B II 78); *Stroiasa* (DRH A II 36, DIR B IV 9), *Stroieasa*, Marușca (Costăchescu II 26) < n.b. *Stroe* (DRH B I 125), cf. srb. *Stroja*, *Stroje* < *Strojimir*, *Strojislav* (Grković RLIS 190), bg. *Српое*, *Српојо* < *Српоумир* (Zaimov 301-302); *Tătuliasa* (DIR B IV 80) < n.b. *Tatul* (DRH B I 26), deriv. rom. din srb. *Tato* < *Tatomir* (Grković RLIS 192), bg. *Tamo* (Ilcev 478, Pătruț, *Numele* 25); *Vișăneasa*, *Vișeneasa*, soția lui *Vișan* (DRH B IV 321); *Vlăduleasa* (DIR B V 325) < n.b. *Vladul*; *Voineasa* (DRH B I 434) < n.b. *Voinea* < n.b. *Voina* (DRH B I 345), cf. srb. *Vojno* (Grković RLIS 57);

¹ Deși au corespondent în limbile slave, numele *Bancea*, *Banciu* pot fi derivate și în românește de la *Banu*, *Banea* (Pătruț, *Onomastică* 85).

² În sârbă este atestat *Dančul* < *Danča* + *-ul* < *Dane* < *Bogdan*, sau *Danilo* (Grković RLIS 72, 73), caz în care este de origine calendaristică și în bulgară *Данчул* < *Данчо* + *-ул* (Zaimov 113). Hipocoristicele primare *Danča*, *Данчо* au intrat la noi și au fost adaptate prin articulare. Ulterior aceste forme articulate au fost preluate din nou de slavi. În Serbia de Nord-Est, rom. *Danciul* apare și ca supranume colectiv *Dančulovska porodica* „familia lui Danciul, Dănciuleștii”, vezi D. Gămulescu, *Influențe românești în limbile slave de sud. I. Sârbocroata*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1983, p. 243. În aceeași situație sunt și numele *Tatul*, *Vladul* ș.a care au reintrat în formă articulată în limbile slave de la noi.

c) nume compuse de origine slavă: *Bogdăneasă* (Pașca 182) < *Bogdan*; *Dobromireasa* (DIR B III 342, DRH B VI 224) < *Dobromir*; *Dragomireasa* (DRH B II 36 - țigancă) < *Dragomir*; *Dragosineasa* (PMB 65) < *Dragosin*; *Neagomireasa* (DIR B IV 445, DRH B XI 287) < *Neagomir* (DRH B I 261); *Stanimireasa* (DRH B III 72) < *Stanimir*;

d) nume de origine laică românească: *Armeneasa* (DIR A IV 279) < n.b. *Armean* < subst. *armean* (DERS 6); *Bădeasa* (DIR B V 374) < n.b. *Badea*; *Bădiceasa* (DIR B IV 78) < n.b. *Bădicea* (format cu suf. *-ea* < *Badica* < subst. *bădică*, DLRV 74, DERS 13); *Bărbuleasa* (DRH B XI 165) < n.b. *Barbul*; *Bătrâneasa* (DRH B V 14) < n.b. *Bătrânul* (DERS 15); *Bârsăneasă* (Pașca 173) < n.b. *Bârsan* < adj. *bârsan* (DLRV 76); *Bucureasa* (DIR B IV 400) < n.b. *Bucur*; *Buneasa* (Pașca 192) < n.b. *Bunea*; *Cioldăneasă*, *Dumitra* (Costăchescu II 346) < n.b. *Ciolpan* < n. com. *ciolpan* (DERS 42); *Luponiasă* (DRH B II 366) < n.b. *Lupone* (DLRV 118); *Lupșăneasă* (DIR B IV 9) < n.b. *Lupșan*; *Lupuleasa* (DRH B XI 405) < n.b. *Lupul*.

În afară de numele listate, suf. *-easa* mai servește la crearea următoarelor derivate asupra cărora facem câteva mențiuni:

Căzaneasa (DOR 232) < n.b. *Cazan* (DRH B I 26). Numele masculin *Kazan* este atestat în sârbă ca derivat cu suf. *-an* din tema *Kaz-* extrasă din numele compus *Kazimir* (Grković RLIS 111), de unde este posibil să fi intrat și la noi. În literatura noastră de specialitate numele este cel mai adesea considerat de origine turco-cumană¹, prin raportare la termenul militar turcesc *kazan* „regiment” (DOR 232);

Ciumuleasa, soția lui *Ciumalevici* (Costăchescu II 75), are la bază un *Ciumulea*, *Ciumalea* (Costăchescu II 214), temă antroponimică care se găsește și în numele topice *Ciumalu*, *Ciumălești*, *Ciumulești* (Costăchescu II 214). Toate aceste nume sunt raportate în DOR 241 la apelativul *ciumă*;

Clăpăniasa (DOR 32) provine probabil, așa cum a presupus și autorul DOR, dintr-o formă intermediară neatestată, *Clăpan* < n.b. *Clapa* (variantă a numelui calendaristic *Cleopa*);

Ganuleasa (DOR 62) < n.b. *Ganul* < *Ganea* (DRH B I 287) este raportat de Christian Ionescu (Ionescu 191) la *Gheorghe*. După părerea

¹ Domnița Tomescu, *Numele de persoană la români. Perspectivă istorică*, București, Univers Enciclopedic, 2001, p. 68.

noastră, numele provine din limbile slave, unde are corespondente, cf. srb. *Gane* < *Gavrilo*, *Dragan* (Grković RLIS 63), bg. *Ган*, *Гано* < *Драган* (Ilcev 125-126).

Singurul nume format cu suf. *-easa* de la un alt antroponim feminin pe care l-am găsit este *Aneasa* < *Ana*.

Numeroase sunt și supranumele feminine formate de la funcția sau rangul soțului: *Băneasă*, *Boereasă*, *Căpităneasă*, *Judeasă*, *Logofeteasă*, *Primăreasă*, *Stolniceasă*¹.

-easc-a

Formează supranume maritale de la numele masculine. Acolo unde am găsit atestate numele masculine cu suf. *-escu* este cel mai probabil că moțiunea a avut loc de la acestea: *Bereasca* (DIR A II 194) < n.b. *Berescul* (Costăchescu I 168) sau n.b. *Berea* (Costăchescu II 200); *Crăiasca*, *Parasca* (DOR 252) < n.b. *Crăescu(l)* (DOR 252); *Lupeasca* (DOR 312) < n.b. *Lup* sau n.fam. *Lupescu* (DOR 312); *Măndeasca* (DRH B V 87) < n.b. *Manda* (DRH B II 325); *Mirileasca* (DRH B II 56) < n.b. *Mirilă* (DRH B IV 163) sau n.b. *Mirilescu*; *Părdeasca* (DOR 342) < n.b. *Parda* (DRH B II 20), *Pardea* (DOR 342); *Slăvileasca* (DIR B IV 39, DRH B VII 71) < n.b. *Slăvilă* (DRH B II 106). Unele dintre numele citate pot fi raportate și la feminine: *Măndeasca* (DRH B V 87) < n.f. *Manda* (DRH B III 39).

-el-a

Sufix diminutival², mult mai productiv astăzi decât în trecut. După modelul numelor împrumutate din Occident printre care se înscriu *Antonela* (magh. *Antonella*), *Marinela* (it., magh. *Marinella*), *Mirela* (it. *Mirella*, fr. *Mireille*) s-au format la noi *Georgela* (Ionescu 192) < n.b. *George*, *Florinela* (Bolocan 388) < n.f. *Florina* sau n.b. *Florin*, *Ionela* (Ionescu 228) < *Ion*. Când s-au înmulțit numele împrumutate cu acest sufix, unele antroponime au putut fi recreate la noi: *Antonela* (Ionescu 40) < *Anton*, *Florela* (inițial împrumutat din onomastica apuseană, Ionescu 178) < *Flora*, *Florea*; *Simonela* (Ionescu 348) < *Simona*. Unele dintre aceste nume pot fi

¹ G. Pascu, *op. cit.*, p. 25.

² Maria Mangra, *Sufixul diminutival -el și rolul lui în formarea antroponimelor*, în SCO 4, Craiova, 1999, p. 325-336.

privite și ca forme moționale: *Antonela* < *Antonel*¹, *Georgela* < *Georgel*, *Florinela* < *Florinel*, *Ionela* < *Ionel*. În epoca modernă au început să circule o serie de diminutive feminine cu terminație consonantică: *Irinel* (folosit și ca nume masculin), *Catrinel* < *Catrina*, *Tănțel* < *Tanța* (< *Constanța*).

-et-a

Sufix considerat de Ștefan Pașca intrat în antroponimia noastră o dată cu n.f. *Georgeta* (Pașca 142). În general, numele feminine care circulă la noi nu sunt creații românești. Majoritatea sunt împrumuturi intrate pe cale cultă și au corespondente în limbile occidentale: *Antoaneta* (fr. *Antoinette*), *Coleta* (fr. *Colette*), *Georgeta* (fr. *Georgette*, it. *Giorgetta*), *Nicoleta* (fr. *Nicolette*), *Simoneta* (it. *Simonetta*). Rar, sufixul servește și la formarea de nume feminine de la masculine în limba română: *Arsineta* (Stan 387) < *Arsin(ie)*, *Gheorgheta* (Stan 387) < *Gheorghe*, *Grigorieta* (Stan 387) < *Grigorie*, *Ioaneta* (Stan 387) < *Ioan*; și de supranume și porecle²: *Babaneta* < *Baban*, *Corneta* < *Cornu*, *Cucueta* < *Cucui*.

-ic-a / -ic-ă

Sufix cu valoare diminutivală.

Formează derivate de la:

a) nume și hipocoristice de origine biblică și calendaristică (pentru acestea din urmă menționăm în paranteză numele de bază): *Angelica* (Pașca 162) < *Angela*, *Angica* (Pașca 162) < *Ang[ela]*, *Anica* (Pașca 160) < *Ana*, *Dorica* (DOR 159) < *Dora* < (*Teodora*), *Florica* (DOR 58) < *Flora*, *Frosinica* (Ionescu 160) < *Frosina* (< *Eufrosina*), *Genica* (Pașca 232) < *Geni* (< *Eugenia*), *Lizica* (Ionescu 52) < *Liza* (< *Elisabeta*), *Ionica* (Ionescu 228) < n.f. *Iona* sau n.b. *Ion*, *Iulica* (Bolocan 388) < *Iulia*, *Marica* (Costăchescu II 99) < *Maria*, *Marinica* (Bolocan 389) < n.f. *Marina* sau n.b. *Marin*, *Marițica* (Ionescu 268) < *Marița*, *Măriuțică* (Pașca 276) < *Măriuța*, *Nastasica* (DOR 9) < *Nastasia*, *Petrica* (DOR 133) < *Petra*,

¹ Pentru numele masculine formate cu suf. *-el*, vezi listele date de Ștefan Pașca (Pașca 141) și Aurelia Stan, *O problemă de antroponimie: derivarea cu sufixe diminutive ale prenumelor din ALR*, în CL, IX, nr. 1, 1964, p. 101.

² Ion Nuță, *Porecle și supranume de femei în județul Iași*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, Tomul XX, Iași, 1969, p. 202.

Săftica (DOR 51) < *Safta* (< *Elisafta*), *Sofica* (DIR A III 143) < *Sofia*, *Sofronica* (DOR 150) < *Sofronie*, *Tănțica* (Ionescu 106) < *Tanți* (< *Constanța*), *Teodorica* (Pașca 334) < *Teodora*, *Tudosica* (Ionescu 380) < *Tudosia*, *Vasilica* (DIR A I 371) < *Vasile*;

b) nume românești laice: *Banica* (DOR 190) < n.b. *Ban*¹ < subst. *ban* (DERS 12), *Sorica* (DIR A II 133) < *Sora*, *Viorica* (Ionescu 114) < n.f. *Vioara*;

c) nume de origine slavă laică: *Stănica* (DOR 376) < n.f. *Stana*;

d) nume și hipocoristice moderne de origine latină: *Milica* (DOR 51) < *Milia* (< *Emilia*), *Silvica* (Pașca 321) < *Silvia*, *Valerica* (Pașca 344) < *Valeria*, *Victorica* (Pașca 346) < *Victoria*.

Sufixul *-ica* servește și la formarea a numeroase hipocoristice derivate de tipul *Frosinica* < *Frosina* < *Frosa* < *Eufrosina*, *Genica* < *Geni* < *Eugenia*. Unele nume care par derivate cu *-ica* sunt de fapt forme scurtate ale diminutivelor deja create: *Fica* (Pașca 322) < *Sofica*, *Nica* (DIR A IV 173) < *Anica*. Deseori însuși sufixul capătă funcție de hipocoristic: *Ica* este o formă frecventă de alint pentru persoanele ce poartă numele *Anica*, *Iulica*, *Rodica*, *Valerica*, *Viorica*.

Aproape de la orice nume masculin se pot forma feminine cu suf. *-ic-a*. Paralel există diminutive masculine terminate în *-ic-ă*. În felul acesta nu putem ști dacă *Ionica*, *Marinica*, *Vasilica* sunt derivate de la *Ion*, *Marin*, *Vasile*, sau forme moționale de la *Ionică*, *Marinică* (Bolocan 387), *Vasilică*.

-icel-a

Sufix cu valoare diminutivală cu care se formează deriv. *Maricela* (Bolocan 388) < *Maria*.

¹ I. Pătruț (*Numele* 34) raportează numele *Bana*, *Banea*, *Banul*, *Ban* la corespondentele existente în sârbă și bulgară. Credem că în primul rând aceste antroponime trebuie puse în legătură cu substantivul ce desemna titlul de dregător, mai ales că primele atestări au formă nearticulată (*Ban*, DRH B I), ceea ce arată că este vorba de o creație românească dintr-un apelativ. Formele cu terminație vocalică *Bana*, *Banea* pot fi privite și ca adaptări ale hipocoristicelor slave: srb. *Bana*, *Bane* (Grković RLIS 33), bg. *Банe*, *Банo* (Ilcev 63).

-icica

Sufix diminutival (Pașca 147) cu care se formează derivatele *Floricica* (Bolocan 388) < n.f., n.b. *Flora*, *Măricica* (Pașca 276) < *Maria*.

-in-a / -in-ă

Formează derivate de la:

a) nume și hipocoristice de origine calendaristică: *Alexandrina* (Ionescu 24) < *Alexandra*; *Anghelina*¹ (PMB 58, DRH A II 457) < n.b. *Anghel* sau n.f. *Anghela*; *Chirina* (DIR A IV 169) < n.f. *Chira*; *Costina* (PMB 76, DIR A III 22) < n.b. *Costea*; *Dochina* (DOR 53) < *Dochia* (< *Evdochia*); *Dorina* (DOR 158) < *Dora* (< *Teodora*); *Gavrina* (DOR 63) < n.b. *Gavra*, *Gavrea*; *Georgina* (Pașca 243) < n.b. *George*; *Gheorghina* (Pașca 243, DOR 65) < *Gheorghe*; *Grigorina* (Ionescu 200) < n.b. *Grigore*; *Lefterina* (DOR 148) < n.b. *Lefter* (< *Elefterie*); *Matina* (DIR A II 220) < n.b. *Matei*; *Mihalina* (DOR 108) < n.b. *Mihali*; *Nastina* (DOR 9) < *Nasta* (< *Anastasia*); *Niculina* (DOR 117) < n.b. *Nicula*; *Petrina* (DOR 133) < n.f. *Petra*; *Tomina* (Costăchescu II 428, DOR 163) < n.b. *Toma*; *Vasilina* (DOR 169) < n.f. *Vasilia* sau n.b. *Vasile*;

b) nume de origine slavă laică: *Bilina* (DOR 202) < n.f. *Bilea* sau n.b. *Bilea*; *Dobrina* (DOR 260), *Dobriină* (DRH B II3 47) < n.f. *Dobra* sau n.b. *Dobre*; *Draghina* (DOR 265), *Drăghina* (DIR A I 103, DIR B IV 104) < *Draga*; *Drăgălina* (Costăchescu II 85) < n.f. *Dragolea* (DRH B I 328), cf. și bg. *Драгалина* (Ilcev181); *Gostina*² (DIR B V 363), creat de la tema *Gost-* din *Gostei* (DRH B I 76), *Gostilă* (Costăchescu II 206), *Gostilo* (Costăchescu II 254), cf. și srb. n.b. *Gostin* (Grković RLIS 67), bg. n.b. *Гостин* (Ilcev 139); *Malina*³ (PMB 73) cu variantele *Mălină* (PMB 70), *Mălina* (Costăchescu II 258) < *Malea*; *Milotina* (DOR 109) < n.b. *Milota*, cf. srb. n.b. *Milota* (Grković RLIS 134); *Rădina* (DOR 357) < n.f. *Rada*;

¹ După ce numele a pătruns la noi din calendarele creștine, este posibil să fi avut loc din nou derivarea în limba română. În aceeași situație sunt și *Georgina*, *Florina* ș.a.

² Ar mai putea fi raportat și la n.b. *Dragostin* (DRH B II 382), prin suprimarea silabei inițiale și adjoncțiunea suf. moțional *-a*.

³ Răspândirea numelui a fost favorizată și de existența numelui comun *mălină*. În sârbă este raportat la subst. *malina* „zmeură” (Grković RLIS 276); în onomastica bulgară prima dintre variantele etimologice propuse de Ilcev (p. 316-317) este raportarea la apelativ, iar a doua la n.b. *Малин* < *Мало*.

Stanina (DOR 376) < *Stana*. Unele dintre aceste nume pot fi și împrumuturi din limbile slave vecine, unde își găsesc corespondent: bg. *Добрина*, *Драгина*, *Радина* (Ilcev 175, 181, 416), srb. *Dobrina*, *Dragina*, *Radina* (Grković RLIS 243, 245, 296);

c) nume de origine românească laică: *Bădina* (DOR 186) < n.b. *Badea*, *Mușina*¹ (DOR 330) < n.f. *Mușă* (< *Mușata*), *Oprina* (DIR B IV 203) < n.f. *Oprea*, *Păștina* (DOR 129) < n.b. *Paști*, *Paștea*;

c) nume moderne: *Victorina* (Ionescu 391) < *Victoria*, cf. și fr. *Victorine*.

Câteva dintre antroponimele citate pot intra și în categoria numelor moționale formate cu suf. *-a*: *Costina* < *Costin*, *Dobrina* < n.b. *Dobrin*, *Petrina* < *Petrin*, *Tomina* < *Tomin*.

-iș-a

Ștefan Pașca îi atribuie valoare diminutivală² în antroponimie (Pașca 143).

Apare atestat în cadrul numelor feminine *Oprișă* (DRH B III 84) și *Condișă* (DOR 248). *Oprișă* poate fi derivat de la n.b. *Oprea*, n.f. *Oprea* sau interpretat ca formă moțională de la n.b. *Opriș* (DRH B III 146), *Oprișă* (DRH B I 205), nume frecvente în documentele noastre istorice. *Condișă* este o creație de la n.b. *Conda*, *Condea* (Pătruț, *Onomastică* 41).

-ișc-a

Creează derivate de la nume calendaristice: *Agrișca* (Costăchescu II 153) < *Agri[pina]*, *Anișca* (Pașca 160) < *Ana*, *Iulișca* (Pașca 264) < *Iulia*, *Marișca* (Pașca 276) < *Maria*. De la derivate s-au creat hipocoristicele *Grișca* (Costăchescu II 152) < *Agrișca*, *Nișca* (Pașca 160) < *Anișca*, *Lișca* (Pașca 264) < *Iulișca*. Deoarece nu am găsit până acum atestate formele feminine *Anișă* sau *Agrișă*, vom considera sufixul antroponimic *-ișc-a* sufix simplu și nu compus.

¹ Nu credem că are la bază vb. *mușina*, așa cum apare în DOR, ci este un derivat din tema antroponimică *Muș-* de la care s-au format multe antroponime în perioada veche.

² Vezi și considerațiile exprimate de Elena-Camelia Zăbavă, în *Sufixe -eș și -iș în antroponimie*, SCO, 4, 1999, p. 415-416. În opinia autoarei, valoarea diminutivală a sufixului se păstrează numai în cazul prenumelui *Opriș*, p. 416.

-ișoar-a

Creează diminutivele feminine *Anișoara* (Pașca 160) < *Ana*, *Mițișoara* (Graur 65) < *Miți* (< *Mariți* < *Maria*) și *Stănișoara* (DOR 376) < *Stana*. Ca și în cazul sufixului *-ișca*, lipsa formelor *Anișa*, *Mițișa*, *Stanișa* duce la concluzia că, în antroponimie, sufixul trebuie privit ca un sufix simplu, și nu compus.

-it-a

Sufixul apare atestat la următoarele nume: *Frenghita* (DRH B IV 188) < n.b. *Freng* (= *Frânc*, nume etnic) (DOR 277); *Marghita* (DIR A I 370) cu var. *Mărghita* (PMB 62) < *Marga* < *Margareta*; *Negoita* (DRH B XI 252), *Neguita* (DRH B XI 285, DRH B IV 306) < n.b. *Negoia* (DRH B V 356), *Negoiu* (DRH B XI 17), *Negui* (DIR B II 381) sau forme moționale de la n.b. *Negoit* (DRH B IV 238), *Neguit* (DRH B III 101); *Negrita* (Costăchescu I 506, DRH A I 375) < n.b. *Negre*, *Negrea*, fiind singurul prenume din seria numelor formate de la numele comun *negru* care se atribuia și femeilor.

-iț-a / iț-ă

Sufix diminutival productiv. Formează derivate de la:

a) nume și hipocoristice de origine calendaristică (pentru hipocoristicele derivate indicăm în paranteză numele de bază: *Agapița* (Ionescu 15) < *Agapia*, *Anghelița* (DIR A IV 234) < n.f. *Anghela* sau n.b. *Anghel*, *Anița* (DIR A I 542) < *Ana*, *Antonița* (DOR 13) < n.f. *Antona* sau n.b. *Anton*, *Catița* (Ionescu 143) < *Cata* (< *Caterina*), *Dochița* (DIR A IV 28) < *Dochia* (< *Evdochia*), *Dorița* (DOR 159) < *Dora* (< *Teodora*), *Dumitrița* (Pașca 228) < *Dumitra*, *Efimița* (DOR 52) < *Eufemia*, *Evghenița* (DOR 54) < *Evghenia*, *Florița* (DOR 58) < *Flora*, *Gațița* (DOR 5) < *Gafta* (< *Agafta*), *Gheorghiuța* (DOR 65) < *Gheorghe*, *Mitrița* (Pașca 228) < *Mitra* (< *Dumitra*), *Nastasița* (Ionescu 32) < *Nasta* (< *Anastasia*), *Natalița* (DOR 114) < *Natalia*, *Paraschița* (Ionescu 308) < *Parascheva*, *Sevastița* (DOR 145) < *Sevastia* (< *Sevastiana*), *Tudorița* (DOR 159) < *Tudora*, *Zoița* (Pașca 352) < *Zoe*;

b) nume de origine slavă laică: *Dobrița* (DRH B XI 63, 140) < n.f. *Dobra* sau n.b. *Dobre*; *Drăghița* (Costăchescu II 158) < n.f. *Draga*; *Rădița* (DOR 356) < n.f. *Rada*; *Slavița* (DRH B IV 353) < n.f. *Slava*; *Staniță* (PMB 61) < n.f. *Stana*; *Voichița* (DRH B XI 253) < n.f. *Voica* sau n.b. *Voicu*. Toate aceste nume se găsesc și în sârbă și bulgară: srb. *Dobrica* (Grković RLIS 243), bg. *Добрица* (Ilcev 175); srb. *Dragica* (Grković RLIS 245), bg. *Драгица* (Ilcev 181); srb. *Radica* (Grković RLIS 296), bg. *Радица* (Ilcev 416); srb. *Slavica* (Grković RLIS 306), bg. *Славица* (Ilcev 454); srb. *Stanica* (Grković RLIS 309); bg. *Бойкица* (Zaimov 76);

c) nume moderne de origine latină și hipocoristice ale acestora: *Cornelița* (Pașca 216) < *Cornelia*, *Torița* (Pașca 346) < *Tori* (< *Victoria*) *Valerița* (Pașca 344) < *Valeria*, *Victorița* (Pașca 346) < *Victoria*;

d) nume românești de origine laică: *Feciorița* (DIR A III 29) < n.f. *Feciora*, *Fetița* (DIR A I 48) < n.f. *Fata*, *Mitutița* (DIR A III 460) < *mitutea* (Reguș, A., Reguș, C. 107), *Oprița* (DOR 339) < n.f. sau n.b. *Oprea*, *Sorița* (Costăchescu I 25) cu var. *Soriță* (DRH A III 87) < n.f. *Sora*. *Fetița* și *Feciorița* pot fi raportate direct la numele comune *fecioriță* (DERS 79) și *fetiță* (DLRV 100, DERS 79). Aici intră și supranumele *Muntenița*, *Maria* (DOR 329) creat de la n.b. *Muntean*, nume ce arată apartenența locală.

De la derivatele numelor primare s-au format o serie de hipocoristice care păstrează acest sufix prin afereză: *Achița* (DOR 31), *Chița* (DOR 31) < *Chiriahița* sau *Dochița*; *Fița* (DOR 150) < *Sofița* < *Sofia*; *Nița* (DRH B XI 226) < *Anița* < *Ana*; *Sița* (DOR 9) < *Nastasița*; *Tița* (DOR 145) < *Savastița*, *Vastița*; și prin sincopă: *Pachița* (DOR 128) < *Paraschițița*.

Unele forme feminine ce conțin acest sufix pot fi analizate în două moduri. De exemplu, n.f. *Negoșița* (DIR B IV 265) și n.f. *Tomșița* pot fi derivate de la n.b. *Negoiu*, respectiv n.b. *Toma* sau sunt perechile moționale ale diminutivelor masculine *Negoșă* (DRH B IV 349) și *Tomșița* (DOR 163).

Datorită procedeelelor dese de scurtare în care sunt implicate numele derivate cu *-ița*, sufixul în discuție capătă funcție antroponimică și este folosit singur ca nume de persoană: *Ița* (Pașca 344) < *Cornelița*, *Florița*, *Valerița* ș.a.

-l-a¹

Apare la derivatul feminin *Ciurla* (DIR A IV 30) < n.f. *Ciura* sau n.b. *Ciurea*.

-n-a / n-ă

Apare la numele feminine de origine slavă din fondul antroponimic vechi: *Dragna* (Costăchescu I 538, II 480), *Dragnă* (PMB 68) < *Draga*, cf. srb. *Dragna* (Grković RLIS 245), bg. *Драгна* (Ilcev 181); *Dragaina* (Costăchescu II 183) < *Drăgae*, *Drăgaia*; *Raina* (DIR B III 283) < n.b. *Raia*, cf. bg. *Раїна* (Ilcev 419), srb. *Rajna* (Grković RLIS 298); *Slavna* (Costăchescu I 329, DRH A III 524) < *Slava*, cf. srb. *Slavna* (Grković RLIS 306), bg. *Славна* (Ilcev 454). Numele care au corespondente identice în limbile slave (mai puțin *Dragaina*) este foarte probabil să fie împrumutate și asimilate de sistemul nostru antroponimic, mai ales că derivatele formate cu acest sufix sunt mult mai numeroase în sârbă și bulgară. Suf. *-na* este folosit și la formarea numelui de origine calendaristică *Mihna* (DIR B VI 33) < n.b. *Mihu*, care poate fi privit și ca perechea motională a lui *Mihnea*.

-oai-e / -oan-e

Cel mai productiv sufix antroponimic cu care se formează supranumele andronime în secolele al XV-lea și al XVI-lea. Creează derivate de la:

a) nume calendaristice, hipocoristice și derivate ale acestora: *Angheloe* (DRH B XI 298) < n.b. *Anghel*; *Chiricoae* (DRH B XI 285) < n.b. *Chirică* (< *Chiriac*); *Costăchioae* (DIR B V 50) < n.b. *Costache*; *Enechioaia* (Pașca 145) < *Enache*; *Ignătoae* (DRH B V 100) < n.b. *Ignat*; *Ilioaia* (Pașca 145) < n.b. *Ilie*; *Iosifoe* (DRH B XI 259) < n.b. *Iosif*; *Lăzăroae* (DRH B XI 271) < n.b. *Lazăr*; *Lucoae*, Ana (DRH B XI 295) < n.b. *Luca*; *Oncioae* (DRH B XI 287), *Onceoae* (DIR B IV 49) < n.b. *Once* (DRH B XI 168); *Petrecoe* (DRH B XI 165), *Petricoae* (DRH B XI 404) < n.b. *Petrică*; *Petroaia* (Pașca 145) < n.b. *Petru*; *Todoaia* (DOR 158)

¹ O serie de antroponime create cu acest sufix au fost analizate de I. Pătruț (*Onomastică* 66-76).

< n.b. *Toda, Tode* (< *Teodor*); *Tomoaia* (Pașca 154) < n.b. *Toma*; *Văsălioaia* (Pașca 145) < n.b. *Văsălie* (DOR 169);

b) nume ce au la bază teme și nume de origine slavă: *Baioae* (DOR 187) < n.b. *Baia*; *Băncioae* (DRH B XXI 178), *Băncioaia* (Pașca 144) < n.b. *Bancea*; *Boboaia* (DOR 205) < n.b. *Bob*; *Bonoaia* (DOR 209) < n.b. *Bon(e)*; *Borcioaia*, *Calea* (DIR B IV 46) < n.b. *Borcea*; *Cernătoae* (DIR A I 274) < n.b. *Cernat* (DRH B I 447); *Dădoaia* (Pașca 145) < n.b. *Dadul*¹ (DRH B I 207); *Drăgoaia* (DIR B V 292) < n.b. *Drag*; *Drăguloae* (DRH B XI 38) < n.b. *Dragul*; *Goioaia*, *Anghelina* (DIR A III 300) < n.b. *Goia* (DRH AIII 516); *Milcoe* (DRH B IV 68) < n.b. *Milco* (DRH B IV 68); *Negoae* (DOR 332) < n.b. *Neag* (Costăchescu II 414); *Rădoaia* (Pașca 145), *Rădoe* (DIR B IV 168) < n.b. *Radu*; *Stoicioaia* (DOR 377) < n.b. *Stoicea*; *Stoicoaia* (Pașca 145) < n.b. *Stoica*; *Voicoaia* (DIR B II 56), *Voicoane* (DRH B III 108) < n.b. *Voico*;

c) nume ce au la bază teme antroponimice românești laice: *Alboae* (DIR B V 460) < n.b. *Albu*; *Băcioae* (DIR B VI 33) < n.b. *Baciul* < subst. *baci* (DERS 9); *Crețoae* (DIR A IV 41) < n.b. *Creț*; *Făuroanea* (Costăchescu II 546) < n.b. *Faur* (DLRV 99); *Frățiloae* (DRH B XI 2) < n.b. *Frățilă*; *Furcoae* (DRH B V 165) < n.b. *Furcă* (DRH B I 230) < subst. *furcă* (DLRV 102, DERS 86); *Lăudătoe* (DRH B II 370) < n.b. *Lăudat* (DRH B I 375) < participiul pasiv *lăudat* (DLRV 115); *Micoaia* (Pașca 145) < n.b. *Micu(l)*²; *Moșoaia* (DOR 327) < n.b. *Moș*;

¹ Zaimov (p.110-111) raportează formele hipocoristice masculine *Додо, Додул*, atestate în secolul al XVI-lea la numele compus *Додомир* pe care îl atestă abia în secolul al XVIII-lea. Певеv îl analizează pe *Додо* < *Дано* (< *Йордан, Данил*) sau *Дакo* (< *Йордан*). Tot de origine calendaristică sunt considerate și în spațiul sârb *Dade, Dado* < *Damjan, Danilo* (Grković RLIS 71). Pentru acest nume o fost propusă și o etimologie românească laică din țig. *dada* „tată” (Pașca 220, *apud* A. Graur, *Bulletin Linguistique*, II, publié par A. Rosetti, București, p. 146) și subst. *dadă* „lele, nană”, subst. care a dus și în bulgară la crearea prin conversiune a numelui feminin *Дадa* (Zaimov 110). După părerea noastră formele antroponimice ce s-au format de la această temă sunt prea numeroase și diversificate teritorial: *Dadul* (Costăchescu II 342), *Dadul* (DIR B III 47), *Dad*, *Dadu*, *Dade* (DOR 256) pentru a putea avea la origine în toate cazurile un apelativ. Credem că este vorba de influența formelor slave care pot avea la bază fie numele bitematic de origine laică, fie numele calendaristice menționate.

² Pașca (p. 280) îl raportează la bg. srb. *Miko, Mika*, opinie acceptată și de I. Pătruț (*Onomastică* 71), atunci când numele are funcție de nume de botez și nu de poreclă sau

Murgoaia, Murgoane (DRH B V 50) < n.b. *Murgu* (DERS 149); *Oglindoe* (DIR A IV 41) < n.b. *Oglindă* < subst. *oglină* (DLRV 131–132); *Oproae* (DIR A III 152) < n.b. *Oprea*; *Ursoae* (DIR B IV 399) < n.b. *Urs*.

Formează și supranume feminine de la nume de familie: *Botezoaia* (Graur 129) și de la porecle: *Bândășoaie, Cheloaie, Mătăsoaie, Râpoaie*¹, *Șchiopoaia* (Graur 129).

-oaica

Sufix compus ce ajută la formarea supranumelui *Bătrânoaica* (DOR 196) < n.b. *Bătrânu*. În afară de această formă antroponimică, Ion Nuță² înregistrează opt supranume și porecle formate de la masculine în județul Iași, fără a face însă distincția între ele: *Bostănoaica* < *Bostan*, *Cerboaică* < *Cerbu*, *Cucoșoiaica* < *Cucoșu*, *Drăcoaică* < *Dracu*, *Lupoiaica* < *Lupu*, *Nemțoiaica* < *Neamțu*, *Șărpoaică* < *Șărpi*, *Trifănoaică* < *Trifan*. Singurul nume din lista oferită de Nuță care nu este de origine românească laică este *Trifănoaică*, creat de la calendaristicul *Trifan*, și singurul despre care putem spune sigur că este supranume format de la un nume de botez (nimeni nu ar fi primit drept poreclă un nume calendaristic).

Uneori numele care conțin acest sufix sunt forme moționale derivate cu suf. *-ca* de la masculinele în *-oiu*: *Vangheloaică* < n.b. *Vangheloiu* (Pașca 344).

supranume. *Mikul* este înregistrat ca prenume românesc în jurul anului 1318 de Ioan Bogdan, *Un hrisovul al lui Stefan Milutin*, în vol. *Scrieri alese*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de G. Mihăilă, București, 1968, p.163. Este atestat alături de *Krecul, Mutul, Oparitul* și *Surdul* în actele sârbești din secolul al XIV-lea, toate numele fiind raportate la corespondentele lor românești (Milica Grković, *Rečnik imena banjskog, dečanskog i prizrenskog vlastelinstva u XIV veku*, Belgrad, Narodna Knjiga, 1986, p. 108, 120, 130, 140, 177). Considerăm că apariția numelui cu funcție de prenume purtat de un vlah în onomastica sud-dunăreană la o dată atât de veche ne îndreptățește să îl încadrăm alături de celelalte nume cu radical romanice *Albu, Bun, Bărbat* ce au în documentele noastre funcție de nume unic.

¹ O. Vințeler, *Porecle din satul Căptălan (Raionul Aiud, Regiunea Cluj)*, în CL, anul IX, nr. 1, ianuarie – iunie, 1964, p. 125.

² *Op. cit, loc. cit.*

-oara / -oară

Sufix diminutival puțin productiv, considerat de Al. Graur identic cu suf. *-ișoara* (Graur 65).

Creează derivate de la nume calendaristice: *Marioara* (Graur 67) cu var. *Mărioară* (Pașca 276) < *Maria*, *Vârvoară* (DOR 168) < *Vârva* < *Varvara*. Suf. *-oara* se menține și în hip. creat prin sincopă *Mioara*¹ (< *Marioara*), care ar putea fi privit și ca un derivat de la n.f. *Mia* (< *Maria*). În urma aferezei ajunge să fie folosit și ca antroponim independent: *Oara* (Pașca 276) < *Marioara*.

-oasa

Sufix semnalat de I. Roșianu în Transilvania cu care se formează supranume feminine de la trei categorii de antroponime²:

a) porecle și supranume masculine: *Făinoasa* < *Faina*, *Ricoasa* < *Ricu*, *Zăbăloasa* < *Zăbală*;

b) nume de familie: *Blăgoasa* < *Blaga*, *Chiriloasa* < *Chirilă*, *Florănoasa* < *Floran*, *Vâncoasa* < *Vancu*;

c) de la prenume masculine: *Achimoasa* < *Achim*, *Dăvidoasa* < *David*, *Ghermănoasa* < *Gherman*, *Salicoasa* < *Salica* (< *Vasile*).

Unele forme feminine sunt formate de la masculinele în *-osu* create de la nume comune cu suf. adjectival *-os*: *Ciufoasa* < *Ciufosu* < subst. *ciuf* (Graur 130).

Aproape toate femininele în *-oasa* au perechi în *-oaie* (*Blăgoaie*, *Chiriloaie*, *Dăvidoaie*, *Florănoaie*, *Ghermănoaie*), cu puține excepții: de la *Achim* și *Salica* nu avem *Achimoaie* și *Salicoaie*³.

Sufixul *-oasa* este atestat și de Ion Nuță⁴ la următoarele porecle și supranume create de la masculine: *Bostănoasa* < *Bostan*, *Buricoasa* < *Buric*, *Ciolănoasa* < *Ciolan*, *Motănoasa* < *Motan*, *Mucoasa* < *Mucosu*.

¹ Al. Graur (Graur 53) menționează și posibilitatea ca acest nume să provină de la numele comun *mioară*.

² Toate cele trei categorii au fost menționate de I. Roșianu în *Antroponime neoficiale din Transilvania terminate în -oasa*, CL, anul XVII, nr. 1, ianuarie-iunie, 1972, p.117-121.

³ *Ibidem*, p.120-121.

⁴ *Op. cit.*, *loc. cit.*

-ol-e / -ol-ea

Foarte frecvent în onomastica românească feminină din secolele al XV-lea și al-XVI-lea, sufixul *-ol-e / -ol-ea* se găsește în componența următoarelor nume: *Dragole* (Costăchescu II 74, DRH A III 177), *Dragolea* (PMB 61, 66) < *Draga*; *Neagole* (PMB 75, DRH B III 342), *Neagolea* (DIR B III 36, DRH B V 240) < *Neaga*; *Maicolea* (DRH A I 61, Costăchescu I 126) < *Maica* (< *Maia*). Apare și în forma *-oli*: *Dragoli* (DRH B I 328).

-olină

Sufix atestat de Aspazia și Corneliu Reguș (Reguș, A., Reguș, C. 108) la antroponimul feminin *Ciorciolină* (DRH A III 258) și analizat din numele feminine *Ciorce*, *Ciorcea*, formate la rândul lor din tema *Cior-* extrasă din antroponimele masculine *Ciore*, *Ciora*, *Ciorea*. Mai servește și la crearea numelui feminin *Bobolina* (DOR 205) < n.f. *Boba*.

Foarte rar în antroponomia noastră se întâlnește și n.f. *Mirandolina* (Ionescu 283), care nu este însă o creație românească, ci un împrumut livresc recent (it. *Mirandolina*).

-onca

Creează numele feminine *Săronca* (DRH B XI 329) < *Sara* și *Măronca* (DOR 103, s.v. *Marina*) < *Maria*. Nu excludem ipoteza ca formele *Sărona*, *Mărona* să se fi pierdut, dar considerăm că lipsa ambelor forme intermediare arată că este vorba de un sufix independent. Este posibil ca *-onca* să fi luat naștere din sufixul onomastic masculin *-on[ea]* (atestat la Pașca 145) și sufixul *-ca*.

-oșa / -oșe

Servește la formarea hipocoristicelor *Magoșa* (DIR A II 110), *Magoșe* (DRH A III 354) < *Mag[dalena]*.

-oviț-a / -eviț-a

Sufix de origine slavă (Reguș, A., Reguș, C. 121) cu care se formează trei supranume feminine: *Cârjeovița*, *Magdalena*¹ (DRH B II 218) < n.b. *Cârjeu* (DRH B I 249), nume de origine românească laică creat de la

¹ Tradus în DRH *Magdalena Cârjoaia*.

subst. *cârjă* (DERS 46); *Stepanovița*¹ (DRH B II 201) < n.b. *Stepan* (DRH B II 7), nume calendaristic; *Stroevița* (DIR B II 230) < n.b. *Stroe*, nume de origine slavă.

Cârjeovița apare în documentele Țării Românești și cu suf. *-oane* (*-oaie*): *Cârjeoane* (DRH B III 238), *Cârjăoae* (DRH B IV 336).

-ș-a

Sufix foarte rar folosit la formarea numelor feminine. Apare la următoarele nume de origine slavă: *Neacșa* (PMB 63, DRH B I 375), *Neagșa* (PMB 67, Costăchescu II 152) < *Neaga*, *Niagșa* < n.f. *Niaga* (DOR 332), cf. și bg. *Нягша* (atestat în secolul al XV-lea, Zaimov 245); *Domșa* (Reguș, A., Reguș, C. 146) < *Dom[nina]*; *Dumșa* (DRH A II 368) < n.b. *Duma*.

-ț-a

Crează hipocoristice derivate de la nume de origine calendaristică: *Lența* (Ionescu 149) < *Lena* (< *Elena*), *Lința* (Pașca 230) < *Lina* (< *Elina*), *Tateța* (PMB 73, DRH A III 338) < *Tatiana* și derivatul *Sopțea* (DRH A II 145) < *Sofia*. Ultimele două nume se găsesc și în inventarul de nume ucrainean (*Сопця, Таця*) (Reguș, A., Reguș, C. 188, 193) de unde probabil au fost și împrumutate.

-uc-a

Formează diminutive: *Anuca* (DOR 9) < *Ana*, *Măriuca* ((DIR A I 472) < *Maria*, *Minuca* (Pașca 281) < *Mina*, *Răduca* (DRH B XI 255) < *Rada*, *Silviuca* (Pașca 321) < *Silvia*, *Stănuca* (DOR 376) < *Stana*, *Vărvăruca* (Ionescu 62) < *Vărvara*, *Vlăduca* (DRH B XI 348) < *Vlada*.

Mai frecvente sunt hipocoristicele derivate formate cu suf. *-uc-a*: *Chivuca* (Pașca 296) < *Chiva* (< *Paraschiva*); *Frosinuca* (Pașca 231) < *Frosina* (< *Eufrosina*); *Lizuca* (Ionescu 52) < *Lizi*, *Liza* (< *Elizabeta*); *Maruca* (DOR 102) < *Mara* (< *Maria*); *Vetuca* (Pașca 230) < *Veta* (< *Elisaveta*).

¹ Tradus în DRH prin „jupanița lui Stepan”.

În urma procedeelelor de formare a hipocoristicelor, sufixul *-uca* devine antroponim, caz în care nu se mai poate ști de la care nume a avut loc trunchierea: *Uca* (Pașca 276) < *Măriuca*, *Lințuca* ș.a.

-ul-a / -ulă

L-am întâlnit în cazul numelor feminine *Ianulă* (DOR 83) < *Iana* și *Marula* (DRH B XI 346) < *Maria*, unde nu am găsit forme masculine în *-ul*. *Mihula* (DOR 108) este o formă moțională de la n.b. *Mihul*.

-una

Sufix cu care se creează derivatul *Chieruna* (DOR 31) de la numele calendaristic *Chiera* (= *Chira*) și derivatele de origine slavă *Buduna* (DOR 219) < n.b. *Budea*, *Draguna* cu var. *Drăguna* (DOR 265) < *Draga*, cf. și srb. *Draguna* (Grković RLIS 246), bg. *Драгуна* (Ilcev 182).

-uș-a

Sufix diminutival. Creează derivate de la:

a) nume calendaristice și hipocoristice ale acestora: *Anghelușa* (DOR 12) < n.f. *Anghela* sau n.b. *Anghel*; *Anușa* (DRH A II 382) < *Ana*; *Ilenușa* (Ionescu 149) < *Ileana*; *Marușca* (PMB 63, Costăchescu I 159) < *Mara* (< *Maria*); *Mitușa* (DOR 43) < n.f. *Mită* (< *Dumitra*);

b) nume de origine slavă laică: *Dobrușe* (DIR A I 314), *Dobrușa* (DIR A III 31) < *Dobra*; *Dragușa* (DIR A I 301) < *Draga*;

c) de la nume de origine românească laică: *Țigănușa* (DRH B IV 216) < *Țigana*.

De la aceste derivate se formează deseori hipocoristice de tipul *Gușa* (DIR A II 132) < *Dragușa*, *Lenuș* (Ionescu 149) < *Ilenușa*, *Nușa* (DRH A II 382) < *Anușa*.

Unele dintre numele menționate pot fi variante moționale: *Dragușa* < *Draguș* (DOR 265), *Drăguș* (Costăchescu II 177).

-ușc-a

Sufix cu valoare diminutivală compus (*-uș + c-a*). Derivatele pot fi formate de la nume primare cu sufixul compus *-ușca* sau de la nume deja derivate cu sufixul *-c-a*. Acolo unde derivatele în *-uș-a* există, mult mai

probabilă este derivarea cu sufixul *-c-a*: *Anușca* < *Anușa*, nu din *Ana*, *Drăgușca* < *Dragușa*, nu din *Draga*.

Cu suf *-ușca* s-au format de la nume calendaristice următoarele derivate: *Andrușca* (Ionescu 35) < *Andra* (< *Andreea*), *Magdușca* (DIR A I 565) < *Magda*, *Mănușca* (DIR B IV 247) < *Manea* (< *Emanuel*), *Marușca* (PMB 63, Costăchescu I 159) cu varianta *Mărușca* (PMB 50, Costăchescu II 74) < *Maria* și derivatul *Mierlușca* (DOR 322) creat de la numele de origine românească laică *Mierla*.

-ut-a

Cu acest sufix se formează derivatul *Neguta* (DRH B II 7) < n.f. *Neaga*.

-uț-a / -uț-ă

Sufix diminutival românesc productiv atât în onomastica veche, cât și în cea modernă. Formează derivate de la:

a) nume primare, hipocoristice și derivate calendaristice: *Ancuța* (DOR 9) < *Anca* (< *Ana*), *Anicuța* (Pașca 160) < *Anica* (< *Ana*), *Anuța* (Pașca 160) < *Ana*, *Călinuță* (DOR 27) < *Calina* (< *Calinichia*), *Cătuța* (Pașca 201) < *Cata* (< *Caterina*), *Chivuța* (Pașca 296) < *Chiva* (< *Paraschiva*), *Dănuța* (Ionescu 122) < *Dana*, *Docuța* (DOR 53, Ionescu 165) < *Doca* (< *Evdochia*), *Enuța* (DOR 84) < n.b. *Ene*, *Evuța* (Pașca 232) < *Eva*, *Gafiuța* (DOR 5) < *Gafia* (< *Agata*), *Ghenuța* (DOR 54) < *Ghena* (< *Evghenia*), *Ianuța* (DOR 83) < *Iana*, *Ilenuța* (Ionescu 149) < *Ileana*, *Lencuța* (DOR 50) < *Lenca* (< *Lena* < *Elena*), *Lenuța* (Pașca 230) < *Lena*, *Maricuța* (DOR 102) < *Marica*, *Mădăluța* (DOR 98) < *Mădă[lina]* (< *Magdalena*), *Măgduța* (Ionescu 258) < *Magda* (< *Magdalena*), *Măriuța* (DIR A III 108) < *Maria*, *Maruța* (DOR 102) < *Mara* (< *Maria*), *Năstacuța* (DOR 10) < *Nastaca* (< *Nasta* < *Anastasia*), *Năstuța* (DOR 10, Ionescu 32) < *Nasta*, *Netuța* (Ionescu 30) < *Neta* (< *Aneta*), *Nicuța* (Pașca 160) < *Nica* (< *Anica*), *Nișcuța* (Pașca 160) < *Nișca* (< *Anișca*), *Olguța* (Ionescu 298) < *Olga*, *Petruța* (Ionescu 317) < n.f. *Petra* sau n.b. *Petru*, *Vlăscuța* (DOR 173) < *Vlasca* (< *Vlăsia*), *Zoicuța* (DIR B IV 318) < *Zoica* (< *Zoe*);

b) de la nume laice românești: *Micuța* < *Mica*. Poate fi privit și ca antroponim format prin conversiune de la dim. *micuț(ă)* (DERS 142);

c) de la nume de origine slavă laică: *Drăguța* (DIR A I 18) < *Draga*, *Răduța* (DRH B II 56) < *Rada*;

d) de la nume și forme apusene moderne calendaristice: *Genuța* (Ionescu 161) < *Gena* < *Eugenia*, *Steluța* (Pașca 325) < *Stela*.

Așa cum se poate observa, multe dintre antroponimele prezentate sunt hipocoristice derivate: *Docuța* < *Doca* (< *Evdochia*), *Genuța* < *Gena* < *Eugenia* *Ghenuța* < *Ghena* (< *Evghenia*), *Năstuța* < *Nasta* (< *Anastasia*), *Nicuța* < *Nica* (< *Anica*).

Suf. *-uța* se întâlnește și în cadrul numelor moționale (*Ionuța* < *Ionuț*, *Pătruța* < *Pătruț*) și în cele mai multe cazuri nu se poate spune cu exactitate dacă derivarea a avut loc de la formele întregi sau de la diminutive. De la derivate, prin afereză se pot crea noi hipocoristice: *Cuța* (DOR 9, Ionescu 30) < *Ancuța*, *Anicuța*, *Nuța* (Pașca 160) < *Anuța*.

Abrevieri bibliografice

Bolocan	Gheorghe Bolocan, <i>Prenumele actuale – inventar și repartitie teritorială</i> , în SCO, 4, 1999, p. 369-411.
Costăchescu I, II	Mihai Costăchescu, <i>Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare</i> , Vol. I-II, Iași, 1931-1932.
DERS	<i>Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române (1347-1600)</i> , redactor responsabil Gh. Bolocan, București, Editura Academiei, 1981.
DIR A, I, II, III, IV	<i>Documente privind istoria României. A. Moldova</i> ; Veacul XVI, vol. I (1501-1550), vol. II (1551-1570), vol. III (1571-1590), vol. IV (1591-1600), București, 1951-1954.
DIR B II, III, IV, V, VI	<i>Documente privind istoria României B. Țara Românească</i> ; Veacul XVI, vol. II (1526-1570), vol. III (1551-1570), vol. IV (1571-1580), vol. V (1581-1590), vol. VI (1591-1600), București, 1951-1954.
DLRV	G. Mihăilă, <i>Dicționar al limbii române vechi (sfârșitul sec. X – începutul sec. XVI)</i> , București, Editura Enciclopedică Română, 1974.

- DOR N.A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei, 1963.
- DRH A I, II, III *Documenta Romaniae Historica. A. Moldova*. Vol. I (1384-1448) întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, 1975. Vol. II (1449-1486) întocmit de L. Șimanschi în colaborare cu Georgeta Ignat și D. Agache, 1976. Vol. III (1487-1504) întocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu și N. Ciocan, 1980. București, Editura Academiei.
- DRH B I, II, III, IV, V, VI, VII, XI, XXI, XXII, *Documenta Romaniae Historica B. Țara Românească*. Vol.I (1247-1500) întocmit de P.P. Panaitescu și Damaschin Mioc, 1966. Vol.II (1501-1525) îngrijit de Ștefan Ștefănescu și Olimpia Diaconescu, 1972. Vol.III (1526-1533) întocmit în cadrul seminarului de paleografie slavă, condus de Damaschin Mioc, 1975. Vol.IV (1536-1550) întocmit în cadrul seminarului de paleografie slavă condus de Damaschin Mioc, 1981. Vol.V (1551-1565) întocmit de Damaschin Mioc și Marieta Adam Chiper, 1983. Vol.VI (1566-1570) îngrijit de Ștefan Ștefănescu și Olimpia Diaconescu, 1985. Vol.VII (1571-1575) întocmit de Ștefan Ștefănescu și Olimpia Diaconescu, 1988. Vol.XI (1593-1600) întocmit de Damaschin Mioc și Ștefan Ștefănescu, 1975. Vol.XXI (1626-1627) întocmit de Damaschin Mioc, 1965. Vol.XXII (1628-1629) întocmit de Damaschin Mioc, 1969. București, Editura Academiei.
- Graur Al. Graur, *Nume de persoane*, București, Editura Științifică, 1965.
- Grković RLIS Milica Grković, *Rečnik ličnih imena kod Srba*, Belgrad, Vuk Karadžić, 1977.
- Iлceв Стефан Илчев, *Речник на личните и фамилни имена у Българите*, Българска Академия на Науките, София, 1969.
- Ionescu Christian Ionescu, *Dicționar de onomastică*, Editura Elion, 2001.

Pașca	Ștefan Pașca, <i>Nume de persoane și nume de animale în Țara Oltului</i> , București, 1936.
Pătruș, <i>Nume</i>	Ioan Pătruș, <i>Nume de persoane și nume de locuri românești</i> , București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1984.
Pătruș, <i>Onomastică</i>	Ioan Pătruș, <i>Onomastică românească</i> , București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.
PB	Elena Lința, <i>Pomelnicul de la Bisericiani</i> , în Rsl, XIV, 1967, p. 411-454.
PMB	<i>Pomelnicul mănăstirii Bistrița</i> , publicat de Damian P. Bogdan, București, 1941.
Reguș, A., Reguș, C.	Aspazia Reguș, Corneliu Reguș, <i>Nume de femei în vechi acte istorice (sec. XIV – XVI)</i> , București, Editura Mustang, 1999.
RJA	<i>Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika</i> . Na svijet izdaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, vol. I-XXIII, 1880-1976.
Stan	Aurelia Stan, <i>Contribuție la studiul prenumelor feminine din Valea Bistriței-Bicaz</i> , în CL, VI, 1961, p. 383-393.
Zaimov	Йордан Заимов, <i>Български именник</i> , ediția a III-a, Sofia, Editura Animar, 2004.

Abrevieri lexicale

Adj	adjectiv
Bg	bulgar(ă), bulgăresc
deriv.	derivat
fr.	francez, franțuzesc
hip.	hipocoristic
it.	italian(ă)
magh.	maghiar(ă)
n.b.	nume de bărbat
n.f.	nume de femeie
n.fam.	nume de familie
rom.	român(esc), română
srb.	sârb(esc), sârbă
subst.	substantiv
ucr.	ucrainean(ă)
var.	variantă
vb.	verb.

The derivation of feminine names in Romanian

Summary

The present article treats the process of creating new feminine anthroponymical forms through derivation in Romanian. We are submitting to analysis a number of 43 simple and compound, productive and less productive suffixes that led to the formation of many feminine names in the medieval period as well as in the modern times.

The derivatives are presented typologically according to the origin of the name from which they were created as in the example of the feminine names created with the suffix *-ina* presented as follows:

- a) Christian names: *Costina* < *Costea*, *Dorina* < *Dora*;
- b) names of Slavic origin: *Dobrina* < *Dobra*, *Stanina* < *Stana*;
- c) names of Romanian origin: *Oprina* < *Oprea*, *Păștina* < *Paști*, *Paștea*;
- d) modern names of Latin origin: *Victorina* < *Victoria*.